

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos veikla 2021 metais

2021-aisiais antrus metus iš eilės Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos veiklą trikdė pandemija. Įstaiga stengėsi savo darbus dirbti taip, kad kuo labiau būtų tenkinami vartotojų informacijos poreikiai, o darbai, numatyti LMAVB nuostatuose, būtų vykdomi kuo našiau.

Dėl COVID-19 ligos ir karantino LMAVB skyriuose iki liepos 1 d. ir, vėliau vėl pablogėjus padėčiai, nuo spalio 25 d. darbai buvo atliekami nuotoliniu-pamaininiu būdu, neskelbiant darbuotojams prastovų. Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2021-09-13 patvirtinus naujas pandemijos valdymo priemones, nuo 2021-09-20 LMAVB galėjo dirbti tik asmenys, turėję Galimybių pasą ar neigiamą COVID-19 testą. Vienas darbuotojas, atsisakęs skiepytis ir testuotis, penkias savaites buvo nušalintas nuo pareigų.

Vartotojų aptarnavimas

Tiesioginis skaitytojų aptarnavimas buvo atnaujintas nuo liepos mėnesio, kai šiek tiek pagerėjo padėtis, buvo įvesta ekstremalioji padėtis ir pradėta reikalauti Galimybių paso. Reikia pažymėti, kad abonemento paslaugomis vartotojai galėjo naudotis ištisus metus. Pastačius knygomatą, iš anksto užsakytas knygas bekontakčiu būdu buvo galima atsiimti 24 val. per parą. Vis dėlto šia paslauga skaitytojai naudojos vangiai, per metus per knygomatą buvo išduoti tik 104 leidiniai, o per tą patį laikotarpį abonemente jiems buvo paskolinta 12 640 dokumentų.

LMAVB specializuoti padaliniai – Rankraščių bei Retų spaudinių skyriai – karantino metu negalėję skaitytojų aptarnauti tiesiogiai, teikė jiems dokumentų kopijas, telefonu ir elektroniniu paštu atsakinėjo į užklausas ir konsultavo. Paprastai į šiuos skyrius dirbti atvyksta nemažas užsienio mokslo tyrėjų būrys, jų kasmet būdavo per 200, o 2021-aisiais jų sulaukta 76 (2020-aisiais – 47). Daugiausia mokslininkų atvyko iš Lenkijos – 63, iš Baltarusijos – 3, iš Vokietijos ir Austrijos – po 2, po vieną – iš JAV, Italijos, Rusijos, Švedijos, Šveicarijos ir Belgijos.

Bendri vartotojų aptarnavimo rodikliai 2021 m. buvo kuklesni, nei iki pandemijos pradžios: skaitytojai Bibliotekoje apsilankė 21 802 kartus (2019-aisiais – 41 725), ataskaitiniais metais jiems buvo išduoti 57 684 dokumentai (2019-aisiais – 109 782).

Pandeminiu laikotarpiu daug Bibliotekoje teikiamų paslaugų persikėlė į virtualią erdvę: vartotojai ieškojo informacijos LMAVB sukauptose duomenų bazėse, talpyklose ir Bibliotekos svetainėje. Pastaroji patyrė reikšmingų permainų. Pasitelkus UAB „ThinkBIG“, ji buvo atnaujinta. Nemažai laiko užėmė jos kūrimo veiklą koordinavimas, informacijos rinkimas, rengimas ir talpinimas, vėliau – svetainės testavimas ir tobulinimas. Vasaros pradžioje Bibliotekos interneto svetainė ėmė veikti įprastu ritmu. Dėl užtrukusio jos diegimo tinklapio veiklos rodikliai kiek mažesni nei 2020 metais: jo vartotojų skaičius buvo 25 447 (2020-aisiais – 26 679), jų sulaukta iš 88 šalių, o svetainėje apsilankyta 85 183 kartus (2020-aisiais – 95 913).

1 lentelė. Užsienio šalių mokslininkų lankymasis LMAVB

Eil. Nr.	Šalis	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
1.	Lenkija	113	122	121	32	63
2.	Baltarusija	69	54	43	8	3
3.	Rusija	28	6	13	1	1
4.	Vokietija	11	5	7	0	2
5.	JAV	2	4	4	0	1
6.	Italija	8	0	0	2	1
7.	Bulgarija	1	1	1	0	0
8.	Didžioji Britanija	2	2	1	1	0
9.	Prancūzija	1	0	1	0	0
10.	Švedija	0	0	0	0	1
11.	Latvija	0	8	5	0	0
12.	Singapūras	0	0	0	1	0
13.	Čekija	0	3	0	0	0
14.	Ispanija	0	0	1	1	0
16.	Šveicarija	1	0	1	0	1
17.	Ukraina	2	6	7	1	0
18.	Japonija	1	5	1	0	0
19.	Izraelis	1	1	2	0	0
20.	Estija	1	0	1	0	0
21.	Austrija	0	0	1	0	2
22.	Australija	0	0	1	0	0
23.	Nyderlandai	1	0	2	0	0
24.	Belgija	1	0	0	0	1
	Iš viso:	243	217	213	47	76

Kitos virtualių paslaugų apimtys atsispindi 2 ir 3 lentelėse.

2 lentelė. Paieškų ir atsisiuntimų skaičius 2021 m.

Katalogas	Paieškų skaičius	Įrašų peržiūrų skaičius	Visateksčių dokumentų atsisiuntimų skaičius
Bendrasis katalogas	107 945 (2020 – 107 850)	59 895 (2020 – 65 313)	neskaičiuojama
Rankraščių katalogas	56 179 (2020 – 55 338)	17 233 (2020 – 15 311)	neskaičiuojama
Elektroninis archyvas (DSpace)	2 909 733 (2020 – 3 335 006)	4 962 651 (2020 – 3 953 589)	3 024 918 (2020 – 2 310 655)
eLABa talpykla			20 817

3 lentelė. Bendroji elektroninio archyvo (DS) statistika

	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Per 2021 m.
Rinkiniai ir kolekcijos	654	726	775	804	29
Dokumentai	20 661	24 005	26 619	27 016	397
Registruoti vartotojai (be darbuotojų)	1 188	1 608	2 127	2 672	545
Apsilankymų (registruotų vartotojų prisijungimų) skaičius	9 278	12 012	15 705	18 755	3 026

Bibliotekos skaitmeninius dokumentus nuolat peržiūrėdavo portalo epaveldas.lt lankytojai ir prireikus atsisiųsdavo nuskenuotų dokumentų vaizdų.

4 lentelė. Apsilankymai epaveldo portale 2021 m.

	Knygos	Periodiniai leidiniai	Rankraščiai	Kartografija	Iš viso
Atsisiūtų vaizdų skaičius	1 590	8 741	16 212	3 342	29 885
Atsisiūtų aprašų skaičius	4 115	1 406	43 167	4 765	53 453
Atsisiūtų aukščiausios raiškos vaizdų skaičius	2 1565	3 685	23 080	3 120	32 050

Į virtualią erdvę 2021 m. persikėlė daug renginių: seminarų, pokalbių, parodų, paskaitų, ekskursijų ir viktorinų. Jais Bibliotekos vartotojai labai domėjosi.

Šiuo laikotarpiu nemažai pokyčių įvyko parodinėje veikloje. Be tradicinių ekspozicijų, rengiamų tiesioginei apžiūrai, kaip, tarkim, „Šimtmečių istorijos liudijimai: totoristika LMA Vrublevskių bibliotekoje“, surengta net 11 virtualių parodų. Formuojasi nauja tradicija – virtualios parodos rengiamos ir anglų kalba (2021 – 3). Virtualios ekspozicijos dar labiau, patogiau ir plačiau atskleidžia LMAVB saugomą turtingą kultūros paveldą. 2021 m. planuota surengti 32 parodas, o surengta žymiai daugiau (41): Bibliotekos fojė didžiųjų – 6; ten pat mažųjų – 4; T. Vrublevskio skaitykloje – 5; mokslo institutuose, aprūpinamuose Tyrėjų informacinio aptarnavimo skyriaus darbuotojų, – 3; virtualių parodų portale <http://eparodos.mab.lt/> – 11; išorės partnerių parengtų Bibliotekoje – 9; kitose institucijose – 3. Iš pastarųjų verta paminėti parodą „Pranciškus Skorina (1470–1552): Renesanso intelektualas tarp Prahos ir Vilniaus“, kuri eksponuota Čekijos nacionalinėje bibliotekoje bei 11 kitų Čekijos atminties institucijų.

Kaip ir ankstesniais metais, dokumentai buvo skolinami kitų įstaigų rengtoms parodoms: Lietuvos nacionaliniam muziejui – parodai „Ką slepia sarkofagas: Senovės Egipto mumijų tyrimai Lietuvoje“ (veikė nuo 2021 m. balandžio 9 iki lapkričio 4 dienos; 3 dok. vnt.); Vilniaus miesto muziejui – parodai „Neįgyvendinti Vilniaus projektai“ (veikė nuo 2021 m. liepos 21 iki 2022 m. sausio 9 dienos; 2 vnt.); Nacionaliniam muziejui Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmams – tarptautinei parodai, skirtai 1791 m. gegužės 3 d. Konstitucijos ir Abiejų tautų tarpusavio įžado 230-osioms metinėms, pavadintai „Kad Tėvynė gyvuotų. Lietuva ir Lenkija 1791 m. Konstitucijos epochoje“ (veikė nuo 2021 m. spalio 19 iki 2022 m. sausio 16 dienos; 7 vnt.); Vilniaus apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai – kalėdinių ir naujametinių atvirukų parodai (veikė nuo 2021 m. gruodžio 2 iki 2022 m. vasario 28 dienos; 17 vnt.); Lietuvos na-

cionaliniam dailės muziejui – parodai „Moterys menininkės tarpukario Vilniuje: tarp lūkesčių galimybių“ (veikė nuo 2021 m. gruodžio 16 iki 2022 m. balandžio 10 dienos).

Didžiąją mokslo ir kultūros sklaidos bei viešinimo iniciatyvų bei veiklų dalį savo rankose laikė Komunikacijos skyriaus darbuotojai. Įvertinę nūdienos pokyčius, susijusius su besikeičiančia aplinka ir lankytojų įpročiais, jie išradingai plėtojo informacijos turinį savo administruojamuose socialiniuose tinkluose „Facebook“, „Instagram“, „YouTube“ ir „Twitter“. Tinkle „YouTube“ imtas rodyti naujas vaizdo pasakojimų apie Lietuvos MA narių veiklas bei pomėgius ciklas „Akademikai kitaip“. Nufilmuota ir paskelbta viena laida apie akad. Romualdą Karaziją ir jo fizikinius žaislus (autorai Dovydas Petkus ir Vika Petrikaitė). 2022 m. ciklą numatoma tęsti laidomis apie akad. Eugenijų Norkų ir akad. Grasildą Blažienę. Pasitelkę stipriausias Bibliotekos mokslines pajėgas, šio skyriaus darbuotojai sukūrė 6 vaizdo paskaitų ciklą „Bibliopolio žvaigždynas“ apie ypač vertingus dokumentus, saugomus LMAVB lobyne.

2020 m. Komunikacijos skyrius subrandino ir kartu su partneriais: Vilniaus universiteto biblioteka, Lietuvos mokslų akademija, Valstybinė lietuvių kalbos komisija ir Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, ėmėsi įgyvendinti tinklalaidės idėją – kurti garso įrašų platformą Vrublevskių biblioteka ir bičiuliai. Ši veikla 2021 m. itin suintensyvėjo: buvo parengti 66 audioįrašai, klausytojus pasiekę per „Spotify“ ir „Anchor“ platformas. Lektoriais tapo Bibliotekos darbuotojai, akademikai, meno ir kultūros darbuotojai. Įrašų klausytasi Lietuvoje, Lenkijoje, Airijoje, Šveicarijoje, Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Vokietijoje, Belgijoje ir Italijoje.

Informacijos išteklių komplektavimas

Pokyčiai komplektavimo srityje apibūdina dar vieną svarbų Bibliotekos veiklų barą. Jie parodyti 5 lentelėje.

5 lentelė. LMAVB dokumentų fondo pokyčiai 2020–2021 m.

Eil. Nr.	Fondo pavadinimas	Fondo dydis egz. 2020-12-31	Fondo dydis egz. 2021-12-31
1.	Pagrindinis	3 282 865	3 285 468
2.	Grupuojamųjų dokumentų	1 192	1 132
3.	Atsargos	415 844	415 844
4.	Mainų	17 187	18 306
	Iš viso:	3 717 088	3 720 750

Nors 2021 m. pandemija paveikė visus veiklos barus, tačiau informacijos išteklių komplektavimui jos poveikis buvo menkiausias. Tuo užsiimančio skyriaus darbo rodikliai buvo artimi numatytiems: Bibliotekos fondas papildytas 9 714 fiz. vnt. spaudinių (planuota 10 200). Pamažu atsigaunant šalies leidybinei veiklai, net 3 164 egz. leidinių sukomplektuota iš ypač svarbaus šaltinio – privalomojo spaudinių egzemplioriaus (2020 – 2 977 egz.). Šį pokytį lėmė kelios aplinkybės. 2021 m. LR kultūros ministerijos prašymu buvo sudarytas leidyklų, neduodančių nustatytoms šalies bibliotekoms privalomojo egzemplioriaus, sąrašas ir jame atsidūrusioms įmonėms pradėti siųsti raštai su raginimais atnaujinti leidinių pristatymą. Sklandžiau gauti šį egzempliorių padėjo ir Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, kuri savo internetiniame puslapyje, *Informacijos leidėjams* skyrelyje, ėmė skelbti informaciją apie LMAVB kaip privalomojo egzemplioriaus gavėją. Tai davė rezultatų. 32,7 proc. visų sukomplektuotų spaudinių buvo gauta iš šio šaltinio, dar 26,4 proc. – per knygų mainus, 24,1 proc. – dovanų keliu, 15,2 proc. – per periodikos prenumeratą, o 1,6 proc. buvo nupirkta.

Iki 2021 m. kovo 31 d., kai pasibaigė eMoDB.LT projektas, Biblioteka vartotojams nuolat teikė prieigą prie 26 DB, iš kurių 19 prenumeravo, o likusias gavo neatlygintinai. Pasibaigus eMoDB.LT projektui, DB kiekis sumažėjo iki 23. Planuojant 2021–2023 m. prenumeratą, teko atsisakyti dalies fizinių mokslų DB. Atsisakant buvo remiamasi panaudos statistika ir panaudos santykiu su prenumeratos kaina. Keičiantis Bibliotekos vartotojų sudėčiai, taip pat gerokai sumažėjus fizikos mokslų DB panaudai, pasirodė nerentabilu toliau prenumeruoti brangias EBSCO elektronines knygas ir Emerald DB žurnalus. Kita vertus, nepaisant riboto finansavimo, prenumeratos repertuarą nuspręsta išplėsti skaitytojų pageidaujamos humanitarinių bei socialinių mokslų žurnalų DB.

Sulaukus žinios, kad 2022 m. DB prenumeratai lėšų skirs Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, LMAVB nusprendė prenumeruoti 13 DB. Kofinansavimas iš LMAVB lėšų turėtų sudaryti 23 proc. DB kainos.

Rankraščių skyriuje 2021 m. buvo įsigyti 837 rankraščiniai dokumentai, įsteigti 3 nauji fondai: architekto Viliaus Purono (F440), istoriko ir leidėjo Algimanto Liekio (F441) ir technologo Vinco Jasiukevičiaus (F442). Toliau buvo komplektuojami jau įsteigti fondai, jie papildyti 831 dokumentu (2020 – 1509 vnt.). Mokslinės veiklos bei asmens dokumentais buvo papildyti Onos Mašiotienės (F181), Meilės Lukšienės (F391), Onos Voverienės (F397), Algimanto Miškinio (F400) ir Donato Butkaus (F426) fondai.

Informacinių išteklių tvarkymas

Kitas svarbus LMAVB darbo baras yra informacinių išteklių tvarkymas. Nuo 2020 m. kovo dokumentai buvo kataloguojami pagal naujas RDA (angl. *Resource Description and Access*) taisykles. Už šį darbą atsakingas Bibliotekos skyrius 2021 m. sukatalogavo 17 127 dokumentus, o internetiniame kataloge suredagavo 24 044 bibliografinius įrašus.

Katalogų skyriaus darbuotojai katalogavo, sistemino ir dalykino naujai gautus monografinius ir kitus dokumentus, papildžiusius Pagrindinį bibliotekos fondą, taip pat Retų spaudinių bei Tyrėjų informacinio aptarnavimo skyrių fondus. Jie skenavo naujų dokumentų viršelius bei turinius ir šiais vaizdais pildė bibliografinius įrašus. Be to, jie rekatalogavo Pagrindinio ir Retų spaudinių skyriaus fondų dokumentus, identifiko ir į bibliografinius įrašus kėlė duomenis apie juose rastas proveniencijas bei marginalijas.

Kataloguodami, sistemindami ir dalykindami dokumentus, skyriaus darbuotojai dažnai naudojami Lietuvos ir užsienio bibliotekų internetiniais katalogais ir duomenų bazėmis. Jie teikia metodinę pagalbą katalogavimo, sisteminimo ir dalykinimo klausimais kitiems Bibliotekos struktūriniais padaliniais, taip pat pagal savo kompetencijas atsako į Lietuvos akademinių bibliotekų specialistų užklausas.

Kovo 19 d. bendrame Lietuvos akademinių bibliotekų informacinės infrastruktūros mokslui ir studijoms palaikymo ir plėtros konsorciumo (toliau – LABIIMSPPK) serveryje įdiegta bibliotekinės sistemos ALEPH 23.4.0, o liepos 28 d. – ALEPH 23.4.1 versija. Šie pokyčiai didelio poveikio darbu neturėjo, nes katalogavimo modulis buvo sėkmingai priderintas prie naujausių MARC21 formato pakeitimų, o bibliografinių įrašų ir jų laukų dydžių kontrolė atlikta ir greitai, ir kokybiškai.

Kovo–rugsėjo mėn. buvo dirbama, pasitelkus dubletų atrankos programą. Peržiūrėti 2 979 įrašai. Sudarytas galimų dubletų sąrašas, po to jis buvo patikrintas *de visu* (tikrino ir redagavo Rūta Smažinienė ir Retų spaudinių skyriaus darbuotojos).

Modernizuodama savo informacinę sistemą LIBIS, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau – LNMMB) perkėlė LIBIS elektronines paslaugas į centralizuotai valdomą debesų kompiuterijos infrastruktūrą. Duomenų perkėlimo procesas užtruko, jis nevyko

sklandžiai, o dalis LMAVB sukurtų autoritetinių įrašų liko senojoje sistemoje. Diegėjai neįstengė perkelti jų iš senosios sistemos į naująją, todėl rankiniu būdu teko tokius įrašus atkurti naujojoje sistemoje (sukurti 44 autoritetiniai įrašai).

Dėl pandemijos sumažėjus skaitytojų srautui, Fondų ir vartotojų aptarnavimo skyriaus darbuotojai trumpuoju aprašu aprašė net 8 360 el. kataloge neatspindėtų dokumentų (numatyta 4 500). 2021 m. Retų spaudinių skyriaus darbuotojos į elektroninį katalogą įvedė 2 869 įrašų (2020 m. – 1 584). Į Rankraščių skyriaus elektroninį katalogą buvo įvesti 4 489 įrašai (2020 m. – 2 529). Dirbant karantino sąlygomis ir nepriimant skaitytojų, o vėliau dirbant pamainomis (savaitę – bibliotekoje, savaitę – nuotoliniu būdu), šio darbo buvo atlikta veik dvigubai daugiau nei numatyta.

Mokslinis darbas

2021-ieji davė puikių mokslinio-tiriamąjo darbo rezultatų. Jis vyko trimis kryptimis, apėmusiomis 38 temas. Tiriant raštijos paveldą, dėmesio skirta seniesiems spaudiniams (4 temos), rankraščiniams dokumentams (17 temų) bei raštijos paveldo restauravimui ir konservavimui (5 temos). Dar 11 temų sudarė mokslo istorijos tyrimus. Atskirai vykdyti ir bibliometriniai mokslo publikacijų tyrimai.

Per metus LMAVB darbuotojai paskelbė 11 mokslinių straipsnių šalies ir užsienio mokslo leidiniuose; dar 10 straipsnių buvo parengta, bet nepublikuota. Lygia greta paskelbta 12 mokslo sklaidos darbų, taip pat daug informacinių publikacijų žiniasklaidoje. Šiuose baruose našiai padirbėjo Direkcijos, Dokumentų konservavimo ir restauravimo, Knygos muziejaus, Mokslinės informacijos, Rankraščių bei Retų spaudinių skyrių darbuotojai.

2021 m. LMAVB Lietuvos mokslo tarybos administruojamai mokslo ir meno veiklos vertinimo sistemai „Vieversys“ pateikė 14 mokslo darbų, paskelbtų 2020 m. (4 humanitarinių mokslų ir 10 socialinių). Vertintojai neužskaitė vienos publikacijos iš tarptautinio katalogo, nes jis nebuvo recenzuotas. Daugiausia balų gavo 2 bibliografijos (49). 8 straipsniai buvo įvertinti po 2 balus, vienas gavo 1, kitas – 4 (išspausdintas leidinyje, referuojamame Scopus DB), o trečias – 0,5 balo (pasidalinta su LNMMB). Iš viso LMAVB už humanitarinių mokslų srities darbus gavo 52,60, o už socialinių mokslų publikacijas – 17,50 balo.

LMAVB 2021 m. parengė ir išleido 2 leidinius:

1. *Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka*: [tęstinis mokslo darbų rinkinys] / atsakomoji redaktorė ir sudarytoja Daiva Narbutienė. T. 10. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2021. 266 p.: iliustr.

2. Gita Drungilienė. *Žydų švietimo įstaigų dokumentai Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje = Dokumenty żydowskich placówek oświatowych w Bibliotece im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk*. Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego; Wilno: Biblioteka im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk, 2021. 95 p.

Per 2021-uosius LMAVB darbuotojai parengė 21 mokslinį pranešimą, perskaitytą įvairiose tarptautinėse konferencijose užsienyje ir Lietuvoje. Didesnę jų dalis vyko nuotoliniu būdu.

Lygia greta buvo tęsiami ir kiti darbai: rengiamos bibliografinės rodyklės ir kuriamos duomenų bazės. Jų rezultatai pateikti 6 lentelėje.

2021-aisiais Mokslinės informacijos skyriuje buvo rengiamos 5 bibliografinės rodyklės:

1. *Jono Basanavičiaus bibliografija. D. 2*: papildyta 151 nauju įrašu, ALEPH sistemoje redaguoti 2 527 įr. 2021 m. pabaigoje duomenų bazėje buvo 15 450 antros dalies įr. Leidinys įteiktas recenzuoti.

2. *Lietuviškų periodinių leidinių publikacijos, 1924–1927*: papildyta 244 naujais įr., ALEPH sistemoje redaguoti 5 244 įr. (DB yra 18 594 įrašai). Leidinys parengtas spaudai.

3. *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio bibliografija*. 2021 m. buvo tęsiami medžiagos paieškos ir aprašymo darbai, pradėti 2020 m. 2021 m. sukurti 1 323 įr.

4. *Ievos Simonaitytės bibliografija*. Sukurta 1 080 įr.

5. *Kunigo Mečislovo Reinio darbų bibliografija*. 2021 m. sukurta 90 įr., rodyklės apimtis sudarys 240 įr.

6 lentelė. Duomenų bazių kūrimas

DB pavadinimas	Vykdytojai	Atlikti darbai
LMAVB darbuotojų publikacijų ir publikacijų apie LMAVB DB	E. Šegždienė	Darbuotojų publikacijų registravimas – 115 įrašų; publikacijos apie Biblioteką – 169 įrašai, iš jų 86 autoriai – Bibliotekos darbuotojai
eLABa PDB	E. Šegždienė, dr. G. Miknienė, R. Grabauskienė	Redaguoti 463, sukurti 32 nauji įrašai; atnaujinti Bibliotekos darbuotojų duomenys
Jono Basanavičiaus bibliografijos duomenų bazė	V. Juodėnienė, E. Paškevičiūtė-Kundrotienė, A. Šalnaitė, dr. G. Miknienė	Sukurta 151 naujas įrašas, redaguoti 2527 įrašai
Kristijonui Donelaičiui skirta DB	dr. D. Narbutienė, D. Palačionytė	Sukurti 6 nauji įrašai
XVIII a. Lietuvos lotyniškų knygų bibliografijos DB	dr. D. Narbutienė	Įrašų redagavimas, tvarkymas. Redaguoti 3 įrašai; kataloge yra 1843 įrašai
Lietuviškų periodinių leidinių publikacijų DB	R. Putkienė, A. Šalnaitė	Sukurti 244 nauji įrašai, redaguoti 5244 įrašai

Bibliotekos reikšmę šalies ir tarptautiniu mastu apibūdina kasmet sudaromos bendradarbiavimo ir kitokios veiklos sutartys. 2021-01-04 bendradarbiavimo sutartį LMAVB pasirašė su Lietuvos nacionaliniu kultūros centru, 2021-02-03 – su Lietuvos istorijos institutu, 2021-05-18 – su Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešąja biblioteka. 2021-09-14 licencinę sutartį dėl dokumentų elektroninių kopijų panaudos LMAVB pasirašė su Rusijos nacionaline biblioteka (Sankt Peterburgas), 2021-10-06 sutartį dėl tarptautinių knygų mainų – su Rusijos mokslų akademijos Gamtos mokslų biblioteka (Maskva), 2021-12-22 sutartį dėl leidybos – su Palenkės Lukašo Gurnickio biblioteka (Balstogė, Lenkija), 2021-12-28 sutartį dėl rankraščio elektroninių kopijų – su Pilių komplekso „Myrius“ muziejumi (Myrius, Baltarusija).

Iškalbingai apie profesinį mokslinį LMAVB darbuotojų potencialą kalba dalyvavimas aukšto lygio profesinėje ekspertinėje veikloje. Dr. Rima Cicėnienė dalyvavo eLABa konsorciumo valdyboje, UNESCO programos *Pasaulio atmintis* nacionaliniame komitete, Kultūros ministerijos įsteigtoje projektų programos eKultūra ekspertų kompetencijos tinkle ir Europos kultūros paveldo kompetencijų centro projekto 4CH valdyboje; aukščiausios kategorijos restauratorė Edita Keršulytė – Kilnojamųjų kultūros vertybių restauratorių atestavimo komisijoje (atestuotas 51 restauratorius) ir Lietuvos standartizacijos departamento Technikos komitete (LST TK 81 *Kultūros vertybių išsaugojimas*); tokių pačių kvalifikacijų jos kolegė Birutė Giedraitienė – Europos knygų ir popieriaus konservavimo ir restauravimo tyrimų centre (Kremsas, Austrija; Lietuvos atstovė); dr. Sigitas Narbutas – VU taryboje.

Praktiką Bibliotekos Skaitmeninio skyriuje 2021 m. atliko Vilniaus paslaugų verslo profesinio mokymo centro mokinė Justina Balanaitė, praktikai vadovavo skyriaus vedėjas Egidijus Gotalskis ir fotografė Valentina Marmienė.

Rankraščių skyriaus vedėjos pavaduotoja dr. Gita Drungilienė vadovavo dviem stažuotojoms iš Varšuvos universiteto bibliotekos Rankraščių ir retų spaudinių skyriaus.

Vis dažniau į Biblioteką kreipiasi savanoriai, norintys padirbėti neatlygintinai. 2021 m. Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje savanoriavo dr. Medeina Steponavičiūtė, jai vadovavo skyriaus vedėja Edita Keršulytė. Nuo 2021-09-27 iki 2021-12-20 skyriaus restauratorė G. Smaliukienė vadovavo savanorei Vilniaus dailės akademijos II kurso molbertinės tapybos restauravimo studentei Rugilei Kiškytei.

2021 m. studijas aukštosiose mokyklose tęsė 6 LMAVB darbuotojai. VU magistrantūros studijų programą *Komunikacijos mokslai* baigė Viktorija Dridi, jai suteiktas socialinių mokslų magistro laipsnis. Socialinių mokslų kolegijoje Margarita Beliakova įgijo teisės profesinio bakalauro laipsnį.

LMAVB Knygos muziejaus mokslo darbuotoja Kotryna Rekašiūtė Lietuvių literatūros ir tautosakos institute 2021-06-29 apgynė disertaciją „Masonų draugijų įtaka lituanistiniam sąjūdžiui Prūsijoje XVIII–XIX a. pr.“, jai suteiktas humanitarinių mokslų daktaro laipsnis.

2021-10-01 Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriaus restauratorė Aušra Čiuladienė Vilniaus universitete apgynė disertaciją „Senųjų rašytinių šaltinių dažų ir rišiklių tyrimas“ chemijos mokslo krypties daktaro laipsniui gauti. Disertacija rengta 2017–2021 metais, studijuojant Chemijos ir geomokslų fakulteto Chemijos instituto doktorantūroje; ji paremta dokumentų, saugomų Lietuvos MA Vrublevskių bibliotekoje, tyrimu.

Šiuo metu LMAVB dirba 13 mokslo daktarų.

Nepaisant pandemijos keliamų sunkumų bei įvairių trukdžių, LMAVB sėkmingai vykdyta projektinė veikla. 2021-04-27 baigėsi dar vienas projekto „Duomenų bazės „Lituanistika“ plėtra“ etapas; jame darbavosi 6 LMAVB darbuotojos (įrašų DB kūrimas, ekspertavimas). Kiek anksčiau, 2021-04-08, baigėsi VEPIS (Visuomenės poreikius atitinkančios virtualios kultūrinės erdvės plėtros) projektas; jame dirbo 20 LMAVB darbuotojų (dokumentų paruošimas skaitmeninimui, skaitmeninimas, aprašų ir kontekstinių tekstų rengimas, mokslininkų biogramų ir leidinių anotacijų kūrimas). Sulaukusi paramos iš Spaudos, radijo ir TV rėmimo fondo, Komunikacijos skyriaus vedėja Inga Berulienė 2021 m. parengė 5 laidas iš TV ciklo „LDK giminės. Paveldo ženklai Lietuvoje“ (apie Sapiegas, Giedraičius, Gruževskius, Pacus ir Chodkevičius; transliuota per „Balticum“ TV) ir 8 dalių TV laidų ciklą „Vilniaus Babilonas“ (rodytas per „Lryto“ TV ir Bibliotekos „YuoTube“ tinklą). Dr. Neringa Markauskaitė dalyvavo Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos projekte „Ekslibriso kūrėjai XX–XXI a.: enciklopedinio žinyno rengimas“ ir atliko įvairius sutartyje numatytus darbus.

Kultūros paveldo išsaugojimo ir sklaidos darbų barams visuomet svarbi Skaitmeninimo bei Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyrių veikla. Šiems skyriams teko dirbti nelengvomis sąlygomis, nes jų darbo priemonės ir objektai yra Bibliotekos patalpose, o karantino režimas apsunkino ir prieigą prie jų, ir pačias darbo sąlygas. Skaitmeninimo skyrius 2021 m. sukūrė 89 937 vaizdus. Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje 2021 m. buvo restauruota 24 594 sąlyginių lapų, arba 207 vnt. dokumentų, sukurta 1 255 įrišų ir konservuotos 124 knygos.

Dokumentų paruošimas skaitmeninimui ir parodoms viršijo planuotą darbų apimtį. 2021 m. parodoms ir skaitmeninimui paruošti net 87 dokumentai. Šių darbų poreikis didėja keletą pastarųjų metų. Jį lemia dažnesnis skaitmeninių technologijų naudojimas, o karantino apribojimai šį polinkį dar labiau paspartino.

Kiekvienos institucijos veiklos rezultatai paremti valstybės skiriamomis lėšomis. Tai matyti iš toliau pateiktos 7 lentelės.

7 lentelė. Biudžetinių lėšų ir specialiųjų lėšų panaudojimas 2021 m.

	Iš biudžeto (Eur)	Specialiosios lėšos (pajamų įmokos) Eur
Darbo užmokesčiui	2 093 000	10 300
Sodrai	31 000	148
Spaudiniams įsigyti	64 470	0
Saugyklų nuomai	91 200	0
Komandiruotėms	0	200
Kvalifikacijos kėlimui	3 700	0
Reprezentacinėms išlaidoms	1 000	400
Informacinių technologijų išlaidoms	21 090	0
Prekių pirkimui	11 780	0
Ilgalaikio turto įsigijimui	12 060	1 700
Komunalinėms paslaugoms	45 000	600
Ryšių paslaugoms	10 000	0
Kitoms išlaidoms	40 000	352
Transporto išlaidoms	2 700	0
Rekonstrukcijai	2 076 000	0
Iš viso:	4 503 000	13 700

2021 m. rekonstrukcijos darbų atlikta už 2 076 000 eurų. Lėšos išleistos stelažų įrengimui, saugyklų gaisro gesinimo, oro vėdinimo ir šildymo sistemų montavimui, konteinerinės elektros skirstymo pastotės įrengimui, taip pat įvairiems statybos ir apdailos darbams.

2022 m. numatyta knygų saugyklos pertvarką baigti, o tada pradėti kelti dokumentus į rekonstruotas patalpas ir sutvarkyti aplinką nuo T. Vrublevskio gatvės pusės.

LMAVB bendruomenė 2021-uosius baigė su viltimi, kad ateinantys metai leis visa apimtimi vykdyti numatytus darbus ir kad Biblioteka visu statybos darbų laikotarpiu liks atvira ne tik tyrėjams, bet kiekvienam į ją užsukusiam lankytojiui.

Parengė mokslinė sekretorė LEOKADIJA KAIRELIENĖ

Įteikta 2022 m. gegužę